

Література:

1. Соколов Я.В. *Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. Пособие для вузов / Ярослав Вячеславович Соколов. - М.:Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638с.*
2. Грачева Р.Е. *Практическое балансоведение / Римма Евгениевна Грачева. - К.: Галицкие контракты, 2003. – 268с.*

Іванчишин І.О.
студ.гр.ЕОАМ-12
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник-Яремко І.Й.,
к.е.н.,доцент кафедри обліку та аналізу

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сучасній економіці для контролю й управління витратами на виробництво продукції та формування її собівартості важливим є інформаційне забезпечення цього процесу в тому числі й даними управлінського обліку. Фінансовий бухгалтерський облік недостатньо забезпечує поточні потреби в інформації про витрати [1,с.3],а тому має невелике значення в управлінні підприємством.

Ведення фінансового обліку визначається вимогами міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності,а тому не враховує особливості і складові витрат окремих підприємств. Крім цього дані фінансового обліку відображують результати минулої діяльності підприємства. У вітчизняних та зарубіжних підручниках та посібниках з управлінського обліку висвітлено лише загальні положення інформування, структурування і різномірна деталізація витрат саме тому питання впровадження управлінського обліку на підприємстві є актом для інформаційного забезпечення управління сучасним підприємством уваги особливостям управління витратами в окремих галузях не приділяється.

Разом з тим,одного лише усвідомлення потреби та можливостей запровадити управлінський облік ще недостатньо для здійснення цього наміру. На шляху впровадження управлінського обліку є певні перешкоди, які полягають у подоланні дискусійних проблем методології обліку та в необхідності організаційних заходів щодо впровадження системи управлінського обліку.

Слід звернути увагу на описання системи контролю за витратами на обслуговування виробництва та управління. Переважна більшість витрат відносяться до непрямих і для контролю за ними складають кошториси витрат по підрозділах та підприємству в цілому. Однак планові кошториси витрат складають з розрахунку на плановий обсяг виробництва. Оскільки фактичний обсяг виробництва відхиляється від планового, на багатьох компаніях запроваджена система гнучких кошторисів, де витрати планують варіантно-перевиконання плану виробництва та невиконання плану. При цьому використовується поділ витрат на постійні та змінні. Це умовний поділ,оскільки всі витрати є умовно-постійні і умовно-змінні. Собівартість альтернатив розраховують по кожній статті витрат залежно від їх "поведінки" щодо змін обсягів виробництва продукції: статті постійних витрат не змінюються, статті змінних витрат перераховують пропорційно до зміни обсягу виробництва (продаж).

У зарубіжній практиці великого поширення на підприємствах набув метод "директ-костинг", який ще називають методом обліку неповної собівартості. На вітчизняних підприємствах цей метод ще не набув значного використання через те, що вступає у протиріччя з вимогами податкового та бухгалтерського обліку. В основу цього методу покладено облік витрат за виробами або групами виробів тільки щодо прямих витрат: основні матеріали, купівельні напівфабрикати та основна заробітна плата працівників. Цей метод дає змогу знизити трудомісткість облікових операцій і оперативно здійснювати розробку проектів управлінських рішень з врахуванням впливу собівартості продукції.

Переважно у навчально-науковій літературі спостерігається ототожнення прямих витрат зі змінними. Так, у статті Л. Гнилицької щодо прийняття управлінських рішень вказується на доцільність використання в обліку системи "директ-костинг", тобто системи калькулювання лише змінних витрат [3, с. 24]. Даний метод базується саме на визначенні змінних виробничих витрат. В цьому випадку основні труднощі полягають у відокремленні постійних витрат.

У деяких випадках по-різному класифікують виробничі витрати за способом включення їх до собівартості продукції на прямі та непрямі з класифікацією витрат залежно від впливу зміни обсягу виробництва продукції: змінні та постійні.

Суттєвим гальмом поширення управлінського обліку в країні залишається відсутність чіткого визначення переліку складових цього обліку. Завдяки управлінському обліку бухгалтер за потребою, крім власне обліку та калькулювання собівартості продукції, займається нормативним плануванням, економічним аналізом та підготовкою управлінських рішень [2, с. 4]. Близьким до цього є визначення складових функцій управлінського обліку, яке надає Л. Нападовська при складанні порівняльної таблиці основних елементів методу управлінського обліку: планування і контроль, бухгалтерський облік, економічний аналіз та прийняття управлінських рішень. На думку Белоусової І., бухгалтерський облік доцільно поділити на дві частини: облік виробничих витрат та калькулювання собівартості продукції [4, с.8].

Досвід підприємств України свідчить, що практичне застосування управлінського обліку ще не набуло належного поширення. На нашу думку, основною причиною є те, що в Законі України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” щодо управлінського обліку передбачено індивідуальні підходи до організації роботи на цій ділянці у кожному конкретному підприємстві, тобто виділення підприємством значних сум фінансових коштів для розробки і впровадження цієї системи обліку.

Цей фактор суттєво зачіпає практичний бік застосування управлінського обліку, ставить перед керівництвом підприємства конкретні дилеми: завдання організаційного характеру, а саме: чи доцільне використання цього виду обліку; чи створювати управлінську бухгалтерію; який має бути порядок формування інформації про витрати, обсяг виробництва та систему контролю за цими показниками тощо.

Вирішальне значення при цьому мають відігравати розміри підприємства, потреби щодо забезпечення інформацією всіх рівнів управління та методики збору й опрацювання даних. Величезний вплив на вирішення цих проблем мають галузеві організаційні та інші особливості конкретного підприємства, наявність внутрішньої й зовнішньої звітності, тобто йдеться про значні фінансові ресурси на організацію витрат цієї системи обліку [5].

Крім наведеного, мають бути враховані конкретні методичні підходи, які б дали змогу побудувати облік витрат та систему бюджетування відповідно до технології, узгодити з функціями витрат, а також запропонувати такі методи, які б допомогли створити належну систему контролю витрат. Таку схему впровадження управлінського обліку запропонував М. Чумаченко ще у 1999 р., однак ця проблема досі не вирішена. Кризові умови, що склалися, вимагають швидкої інформації для прийняття потрібних рішень в управлінні витратами, а тому можна зробити висновок що управлінський облік за таких умов є необхідним для підприємства.

Література:

1. Голов С. *Проблеми та перспективи реформування бухгалтерського обліку в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. - № 11.-С.3-16.*
2. Чумаченко Н.Г. *Розвиток управлінського обліку в Україні // Світ бухгалтерського обліку. -1999.-№10-11.-С.3-13.*
3. Гнилицька Л. *Прийняття управлінських рішень на основі обліку інформації системи "директ-костинг" // Бухгалтерський облік і аудит. - 2007. - № 3.*
4. Белоусова І. *Управлінський облік на підприємстві. // Бухгалтерський облік і аудит. - 2005.-№5.-С.2-9.*
5. Массаківський В. *Про управлінський облік. // Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. - № 10.*